

Практика справляння державного мита за реєстрацію винаходів, корисних моделей, торговельних марок, промислових зразків, географічних зазначень (далі – об’єкти інтелектуальної власності) свідчить про значну кількість випадків помилкової сплати коштів внаслідок помилок, які допускають платники при формуванні платіжних документів. Помилки трапляються практично в усіх реквізитах платіжних документів, проте деякі з них є найбільш розповсюдженими та потребують особливої уваги при сплаті коштів на бюджетні рахунки.

Слід зауважити, що наслідком незнання нормативно-правової бази, неувважності або технічних помилок при заповненні платіжних документів є незарахування коштів за заявками та, окрім зайвих витрат часу на повернення коштів з бюджету, може призводити до порушення строків сплати мита за реєстрацію охоронних документів, а також витрат, пов’язаних з продовженням строків надходження документа про сплату мита та відновленням прав заявника щодо заявки.

Найбільш розповсюдженими випадками помилкової сплати коштів на бюджетні рахунки, відкриті за кодом бюджетної класифікації 22090300 («Державне мито за дії, пов’язані з одержанням патентів на об’єкти права інтелектуальної власності, підтриманням їх чинності та передаванням прав їхніми власниками») є:

1. Здійснення сплати держмита до строку, встановленого спеціальним законодавством у сфері інтелектуальної власності;
2. Сплата державного мита на неналежні бюджетні рахунки;
3. Повторна помилкова сплата державного мита;

4. Сплата мита у розмірі, більшому або меншому, ніж передбачено законодавством;
5. Помилки у реквізитах отримувача коштів;
6. Відсутність у реквізиті платіжного документа – «призначення платежу» – номеру заявки на відповідний об'єкт інтелектуальної власності, зазначення неправильного (неповного) номеру, внаслідок технічної помилки або неувважності;
7. Зазначення у платіжному документі суми чи валюти, які відрізняються від наведених в інформаційному повідомленні або не відповідають нормативно-правовим актам;
8. Сплата зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності на бюджетний рахунок, призначений для зарахування державного мита за реєстрацію охоронних документів;
9. Сплата державного мита на рахунки призначені для сплати зборів;
10. Сплата державного мита третіми (неуповноваженими) особами;
11. Перерахування податкових, інших бюджетних платежів на рахунки, призначені для зарахування держмита за реєстрацію об'єктів інтелектуальної власності.

Державна організація «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» (далі – УКРНОІВІ), відповідно до своїх статутних завдань, забезпечує контроль за правильністю та своєчасністю сплати державного мита за реєстрацію об'єктів інтелектуальної власності та здійснює облік надходжень до державного та місцевих бюджетів по кожному платнику. Зарахування державного мита здійснюється за результатами перевірки платіжних документів на предмет їх відповідності вимогам, встановленим спеціальним

законодавством у сфері інтелектуальної власності, нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України, Національного банку України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України.

В усіх вищенаведених випадках УКРНОІВІ не зараховує кошти та за запитом Мінекономіки надає обґрунтований висновок щодо їх повернення. Детально цю процедуру викладено в [«Рекомендаціях щодо повернення коштів, помилково сплачених на бюджетні рахунки»](#), також розроблених УКРНОІВІ.

Коментуючи вищезазначені ситуації помилкової сплати коштів, слід наголосити на тому, що одним з **головних реквізитів, по яких здійснюється зарахування державного мита за заявкою, є її номер**, який дозволяє швидко і безпомилково зарахувати кошти та отримати патент чи свідоцтво.

Слід зазначити, що відсутність у реквізитах платіжного документа номеру заявки необов'язково пов'язана з неуважністю платника. У деяких випадках така помилка може трапитися внаслідок технічних особливостей формування платіжного документа працівником банку. Так, поле «призначення платежу» у відповідній програмі, якою користується працівник банку, має певні обмеження щодо кількості символів. Тому, для уникнення непорозумінь, радимо, одразу **після обов'язкових символів «*;101;»**, зазначити номер заявки та перевірити його наявність перед підписанням платіжного документа.

Зі свого боку працівники УКРНОІВІ докладають усіх зусиль для ідентифікації платежів, в яких з тих чи інших обставин не було зазначено номер заявки (або зазначено некоректно), по інших реквізитах платіжного документа. Проте, цей процес є достатньо трудомістким та тривалим і не завжди гарантує достовірну ідентифікацію платежу. У свою чергу, такі ситуації вимагають додаткового листування з заявниками для уточнення реквізитів та затягують процес реєстрації

об'єктів інтелектуальної власності, а у деяких випадках призводять до порушення заявниками законодавчо встановлених строків сплати державного мита.

Позитивною тенденцією останніх років є стрімкий розвиток інтернет-банкінгу та платіжних сервісів, які дозволяють фізичним особам самотійно формувати платіжні документи та сплачувати кошти без відвідування банківської установи. У цьому випадку, при створенні платіжного документа, реквізити для сплати можна скопіювати безпосередньо з вебсторінки UKRNOIBI, на якій розміщені актуальні реквізити для сплати державного мита на рахунки Державної казначейської служби України (далі – ДКСУ) та Департаменту фінансів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) (далі – Департамент фінансів КМДА) або скористатися інформаційним повідомленням, яке додається до рішення про реєстрацію об'єкту інтелектуальної власності.

Враховуючи те, що для сплати державного мита заявнику надається 3 місяці з дати одержання ним рішення про державну реєстрацію, реквізити рахунків за цей строк можуть бути змінені ДКСУ або Департаментом фінансів КМДА. Тому, у будь-якому разі, при сплаті мита через банківську установу, поштове відділення або за допомогою електронних платіжних сервісів, радимо з початку [ознайомитись з актуальними реквізитами рахунків](#) на сайті UKRNOIBI.

Необхідно мати на увазі, що надходження коштів на рахунки ДКСУ або Департаменту фінансів КМДА не є тотожним зарахуванню державного мита за заявкою. У зв'язку з певними технологічними особливостями, процедура зарахування мита може тривати декілька днів, з моменту його надходження на бюджетний рахунок, і навіть більше (особливо у разі необхідності додаткової ідентифікації реквізитів платежу). Проте деякі заявники, не дочекавшись «миттєвого» зарахування сплачених коштів, передчасно подають заяву на їх

повернення, вважаючи, що мито не було зараховано УКРНОІВІ. Тому, не слід писати заяву на повернення коштів без отримання відповідного повідомлення УКРНОІВІ щодо зарахування (незарахування) коштів або, принаймні, не проконсультувавшись з фахівцем УКРНОІВІ.

Іншою розповсюдженою проблемою є певна тенденція серед заявників та власників охоронних документів до змішування таких різних платежів, як державне мито і збори за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності, які сплачуються за різні дії та на різні рахунки і порядок сплати яких регулюється різними нормативно-правовими актами. У цьому зв'язку, необхідно чітко визначити, що **державне мито** за реєстрацію об'єктів інтелектуальної власності сплачується на відповідні гривневій або валютний **рахунок місцевого бюджету**, а **збори** за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної, сплачуються виключно на **рахунки УКРНОІВІ**.

Доволі поширеною практикою серед заявників є сплата державного мита раніше встановленого строку, тобто до отримання ними Рішення про реєстрацію об'єкту інтелектуальної власності. Проте, відповідно до спеціального законодавства у сфері інтелектуальної власності, державне мито сплачується тільки після отримання заявником позитивного рішення щодо реєстрації відповідного об'єкту.

Також має місце й зворотна ситуація, в якій деякі заявники намагаються повернути державне мито, яке було правомірно сплачено, мотивуючи такі дії відмовою від отримання охоронного документа з тих чи інших міркувань. Проте, якщо мито сплачено відповідно до вимог законодавства і було зараховано як правомірно сплачене, воно не підлягає поверненню.

Непоодинокими є випадки сплати держмита іноземними заявниками у неналежній валюті. Нагадуємо, що згідно зі статтею 7 Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито» від 21 січня 1993 р. № 7-93, ставки мита за реєстрацію об'єктів інтелектуальної

власності для іноземних заявників встановлено у доларах США. На виконання цієї норми Департаментом фінансів КМДА відкрито валютний рахунок, на який зараховуються кошти виключно у доларах США через уповноважені банки-кореспонденти. Отже мито, яке надійшло на рахунок Департаменту фінансів КМДА в іншій іноземній валюті або сплачене на рахунок ДКСУ у гривневому еквіваленті будь-якої іноземної валюти (в т.ч. дол. США), не підлягає зарахуванню.

Розглядаючи конкретні приклади помилок, слід звернути увагу, що доволі розповсюдженою помилкою при заповненні платіжних документів на сплату державного мита є неправильне зазначення реквізиту «отримувач» коштів. Наприклад, замість **офіційно встановленого ДКСУ найменування отримувача «ГУК у м.Києві/Печерс. р-н/22090300»**, може бути помилково зазначено: «ГУК у Печер. р-ні/Печерс. р-н/22090300/», «УК у Печер. р-ні/22090300», «ГУК у м.Києві», «УДКСУ у Печерському районі», «УК у Печер. р-ні.», «ГУ ДКСУ у м.Києві», «Головне управління ДКС України у м. Києві», «ОДВ (ОВВ), Головне управління Державної казначейської служби», «ГУК», «Печерс. р-н», «ДПС» і т. ін. Інші реквізити, такі як код ЄДРПОУ та рахунок отримувача, зазвичай є правильними. При цьому, деякі платники стверджують, що кошти зараховуються саме по коду ЄДРПОУ та розрахунковому рахунку отримувача коштів, а найменування самого отримувача є вторинним та не потребує акцентованої уваги.

У свою чергу, така ситуація спричиняє скарги з боку платників на надмірний формалізм у питаннях сплати державного мита. Проте, така позиція платників суперечить вимогам щодо заповнення обов'язкових реквізитів платіжних документів, встановлених Інструкцією про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг, затвердженою Постановою Правління Національного банку України від 29.07.2022 № 163. Зокрема, у пункті 11 Додатку до цієї Інструкції визначено, що «під час сплати платежів до бюджету

зазначаються найменування (повне або скорочене) відповідної установи, на ім'я якої відкрито рахунки для зарахування надходжень до державного та/або місцевих бюджетів, території та код бюджетної класифікації». Зрозуміло, що цей реквізит повинен бути зазначений правильно, тобто відповідати найменуванню, встановленому Державною казначейською службою.

Наслідком такого недбалого ставлення до реквізиту «найменування отримувача» є незарахування коштів за заявкою та необхідність ініціювання процедури їх повернення з бюджету. При цьому, слід пам'ятати, що строк повернення помилково сплачених коштів обмежений та складає 1 рік з дня їх зарахування до бюджету.

Іншою ситуацією є сплата державного мита, за реєстрацію об'єктів інтелектуальної власності, на бюджетні рахунки, призначені для сплати податку на прибуток, ПДВ, акцизів, утримань із заробітної плати і т. ін. У цьому разі, заяву на повернення коштів необхідно подавати не до Мінекономіки, а до органу, за яким закріплено контроль за справлянням коштів по відповідному рахунку та коду бюджетної класифікації.

Слід зауважити, що не можливо охопити усіх випадків, які трапляються при сплаті державного мита. Тому, в будь-якому разі, радимо відповідально ставитися до заповнення платіжних документів та уважно ознайомлюватися з інформаційним повідомленням, яке надсилається разом з рішенням про реєстрацію об'єкту інтелектуальної власності. В цьому інформаційному повідомленні зазначені розміри державного мита по конкретній заявці, а також наведені вебпосилання на сайт [UKRNOIB.gov.ua](http://ukrnoib.gov.ua), за якими можна дізнатись актуальну інформацію про рахунки для сплати держмита.